

Este conturată în principal perioada formării profesionale a lui Ion Antonescu, afirmarea sa treptată (nelipsită de obstacole) ca unul dintre cei mai valoroși "oameni de arme" din România interbelică. Paralel cu obligațiile strict cazone, Ion Antonescu s-a familiarizat și cu lumea diplomatică. Cele câteva misiuni: Belgrad, Constantinopol, Paris(1919), Varșovia(1920) i-au adus prețuirea "ctitorului cel mai de seamă al României Mari: Ion I.C.Brătianu". (Argument). Așa cum precizează autorii, "În timpul cât a activat ca atașat militar la Paris, Londra și Bruxelles (1922-1926), Ion Antonescu a reprezentat cu cinste România, , contribuția sa la rezolvarea unor chestiuni pendinte româno-franceze sau româno-engleze fiind esențială. A făcut parte din delegațiile României la o serie de conferințe internaționale: Paris (1921), Londra (1924), Geneva (1924, 1933) și l-a însoțit pe Nicolae Titulescu la unele reuniuni diplomatice importante din acea perioadă, cum a fost aceea a reparațiilor." (Argument).

Credem însă că latura militară s-a dovedit mai reprezentativă în a-i conferi prețuire personalității sale cu atât mai mult, cu cât, însuși Ion Antonescu s-a socotit pe sine întotdeauna un soldat devotat patriei sale. Nu trebuie omise totodată constanțele sale eforturi și intervenții vizând modernizarea structurală a armatei române, "scutul și mândria neamului", după cum îi făcea plăcere s-o numească. În acest sens, autorii arată că Ion Antonescu "a intuit, încă din anii '30, necesitatea dotării și înzestrării armatei, dar și a unei izolări diplomatice care ar fi făcut ca, la un moment dat, România să se afle singură în fața adversarilor." (p.65).

Foarte util ni se pare și materialul informațional ce asigură consistența capitolului intitulat *Ion Antonescu văzut de contemporani*. Cele 57 de "foi calificative", o foaie matricolă și un tabel cuprinzând recompensele, decorațiile și medaliile obținute de către Ion Antonescu între anii 1919-1941 sunt sugestive -credem, în a argumenta decisiv valoarea profesională deosebită a sa.

Considerăm volumul de față un demers istoriografic necesar, indispensabil cercetătorilor "fenomenului Ion Antonescu". De altfel, credem că el reprezintă totodată un nou început, invitând la reflecție atât pe istoricul propriu-zis dar și pe cititorul obișnuit, doritor a-și cunoaște trecutul propriei sale etnii.

Cristian Sandache

DUMITRU VITCU, *George Enescu în spațiul artistic american*, Editura Omnia, Iași, 1994, 413 p.

În peisajul istoriografic, volumele de istorie culturală a primei jumătăți a secolului XX sunt încă puține, mai ales cele referitoare la receptarea fenomenelor artistice românești în spațiul spiritual occidental, fiind aproape inexistente referirile la interferențele acestora cu mișcarea artistică din Lumea Nouă.

Din această observație, aparent, se exclud monografiile și studiile consacrate muzicianului George Enescu, a cărui personalitate plurivalentă a fost cunoscută și omagiată pe multe meridiane ale lumii. Și totuși, viziunea integratoare asupra creației și prestației artistice a marelui muzician în mișcarea artistică universală, nemaivorbind de cea cunoscută în spațiul geo-cultural american, este încă incompletă. Mai mult, literatura consacrată lui George Enescu, impresionantă de altfel prin bogăția informațiilor biografice, calitatea analizei critice a stilului său componistic-interpretativ și a programului concertistic, se datorează în cea mai mare parte unor muzicologi și, oricât de meritorii ar fi contribuția lor ea suferă de absența aproape quasitotală a proiecției activității maestrului în contextul istorico-cultural universal, ca și de conotațiile analitice ce decurg dintr-o astfel de abordare mai la îndemâna istoricului.

Longevitatea și densitatea activității interpretative a lui George Enescu, impresionanta deschidere a spațiului cultural în care s-a mișcat -fie pe continentul european, fie pe cel american- numărul și calitatea contactelor artistice cu marii muzicieni ai timpului, lasă încă spațiu suficient investigației documentare.

Fie și numai din acest motiv, cartea cercetătorului ieșean Dumitru Vitcu constituie o contribuție necesară și extrem de lăudabilă la cunoașterea activității muzicianului total care a fost George Enescu, dar și la înțelegerea locului pe care studiul fenomenului artistic, în genere, îl poate avea în completarea tabloului istoric al unei epoci și a unei lumi anume.

O antologie a izvoarelor informative cu privire la prezența muzicianului român în spațiul artistic american, chiar dacă nu are pretenția unei însumări exhaustive, rămâne, oricum, prin noutatea și calitatea selecției, un aport documentar remarcabil.

Istoricul Dumitru Vitcu a realizat însă mult mai mult. Volumul său este structurat, din punct de vedere al grupării informațiilor, în două părți distincte. Una cuprinde selecția mărturiilor documentare (informații, știri, cronici muzicale etc) extrase din presa nord-americană, publicate între anii 1923-1955, la care se adaugă o scurtă cronică de concert din 1981, prilejuit de centenarul nașterii muzicianului român. Prezentate *in extenso*, în ordinea cronologică a apariției lor în coloanele periodicilor americane, acestea reconstituie, pe de o parte, pas cu pas periplul lui George Enescu în spațiul american, pe de altă parte, reconstituie tabloul vieții muzicale - de la personalități la instituții culturale, artistice, formații concertistice - cu care acesta s-a interferat.

Această însumare documentară este însă precedată de un studiu, esențial pentru calitatea contribuției științifice a volumului, o analiză din perspectiva istoricului de profesie, nu numai a receptării de către publicul american a muzicianului, mesager al artei componistice și interpretative românești, expresie a specificului național în creația simfonică universală, ci și a modului în care prezența acestuia în viața concertistică americană este, prin sarcina asumată și declarată adeseori de artistul conștient de puterea modelatoare a muzicii asupra relațiilor interumane, asimilabilă ca parte și instrument a relațiilor româno-americane din prima jumătate a veacului XX.

Luând în considerare rezultatele studiilor anterioare, cărora Dumitru Vitcu le adaugă sursele documentare descoperite, acest capitol îmbogățește bibliografia enesciană cu date și interpretări analitice noi și valoroase. Sunt puse astfel în discuție: momentul primului contact a publicului american cu compoziția enesciană (p.16 și urm.), locul primului concert american susținut de Enescu (p.22, nota 20), momentul primului impact cu arta maestrului a viitorului virtuoz Yehudi Menuhin, ulterior elevul său (p.37-38, nota 67) etc.

Introducerea în circuitul informațional, prin intermediul volumului de față a cronicilor muzicale datorate unor critici profesioniști, mediatizate în publicațiile periodice de mare tiraj, pune într-o nouă lumină atât gradul de comprehensiune a publicului american pentru arta enesciană -și prin aceasta pentru arta românească- cât și valențele ei universale. Nu putem să nu remarcăm aici ușurința și profesionalismul cu care istoricul mănuieste termeni, concepte și judecăți din domeniul muzicologiei, ceea ce conferă studiului un caracter pluridisciplinar și lecturii un spor de interes.

Deosebit de interesante sunt informațiile, cuprinse din studiul din partea întâia a lucrării, susținute de "documentarul" din cea de-a doua parte referitoare la relațiile constante ale muzicianului cu diaspora românească de peste ocean, precum și cu cercurile americane selecte- și relativ închise- fie ale melomanilor, fie ale lumii politice prilejuite de concertele de cameră. În descripția factologică a prezenței lui George Enescu în spațiul artistic american, autorul introduce aprecierea analitică a motivațiilor și efectelor politico-diplomatice, a contactelor acestuia cu publicul, din anume momente istorice. Astfel, spre exemplu, prezența muzicianului român la recepția oferită de legația României din Washington, de la 8 ianuarie 1923 (p.25 și urm.) este apreciată ca depășind semnificația unui moment de înaltă calitate artistică, spre o demonstrație

de propagandă în favoarea României reîntregite. Din același unghi de vedere este comentată prestația artistică și demersul politic în lumea americană în cursul anului 1946, în timp ce la Paris se desfășurau lucrările Conferinței de pace, România având nevoie atunci de o recunoaștere a eforturilor ei din perioada războiului. (p.61-62).

Aceleiași interpretări îi este supusă, pe tot parcursul studiului, analiza programelor concertistice ale maestrului care, incluzând consecvent repertoriul simfonic românesc, a făcut prin aceasta un imens serviciu mediatizării specificului național în creația muzicală.

În același timp, fără să determine o redimensionare a personalității lui George Enescu, mărturiile documentare utilizate de autor în studiul său întregesc imaginea omului Enescu, a cărui toleranță și generozitate a topit barierele sociale și etnice. Sunt supuse atenției cititorului repertorii de concert incluzând autori de diferite naționalități, selecții din confesiunile lui Yehudi Menuhin (p.62), puncte de vedere diferite privitoare la activitatea didactică a muzicianului.

Dacă volumul lui Dumitru Vitcu are meritul de a se adresa, prin conținutul său informativ, atât istoricului cât și muzicologului, ideea redării textului studiului din prima parte (*Panoramic jurnalistic și memorialistic*) cât și a *Documentarului* din partea a doua (*George Enescu în coloanele presei americane*) atât în limba română cât și în engleză (inclusiv notele), îl transformă într-o ediție bilingvă accesibilă tuturor cititorilor din spațiile culturale între care muzica enesciană a țesut o legătură indestructibilă.

Înzestrat cu un bogat aparat critic (note și indice de nume) cu anexe fotografice interesante (acestora putându-li-se adăuga alte mărturii care să întregească cu timpul iconografia acti-vității lui George Enescu), cartea lui Dumitru Vitcu însoțită de un *Cuvânt înainte*, datorat lui Mircea Voicana, este o apariție editorială demnă de consemnat.

Rodica Radu

Almanah macedo-român, Ed.Fundației Culturale Române, 1992, 230 p.

Societatea de Cultură Macedo-Română în anul 1990 și-a propus prin statut "să contribuie la cunoașterea trecutului istoric al aromânilor, a aportului lor la patrimoniul cultural balcanic și european". Pentru realizarea acestui deziderat Comitetul de Conducere al Societății (președintele acesteia, Anastasie Nasta, a îngrijit lucrarea) a reluat tradiția publicării de albume, almanahuri și calendare care au reliefat "interesele bine înțelese ale aromânilor", care converg spre "România, singurul turn de tărie a românismului" (G.Murnu în *Cuvîntul înainte* al calendarului aromânesc din 1910). Chiar la înființarea Societății Macedo-Române, în anul 1880, sub președinția lui V.A.Urechia, a fost publicat un album la care au colaborat multe personalități din țară și din străinătate (A.D.Xenopol, B.P.Hasdeu, Victor Hugo, Emile Picot, Jan Urban Jarnik ș.a.). La mai bine de un secol noul almanah prezintă creații literare aromânești (poezii, memorii, basme) alături de studii menite a evidenția personalități ale culturii românești care își au originile în romanitatea sud-dunăreană.

În volum sunt cuprinse un mare număr de poezii din creația unor autori aromâni: G.Murnu, N.Caratană, Nida Boga, N.Batzaria, Marcu Beza, Teodor Mihadeș ș.a. De asemenea sunt redactate în limba aromânească poezii de Mihai Eminescu și Lucian Blaga.

Având caracter de almanah, lucrarea conține scurte medalioane biografice dedicate unor personalități care își au rădăcinile familiare în lumea aromânească precum mitropolii Dosoftei și A.Șaguna, poetul G.Murnu, istoricul V.Papacostea, lingvistul Th.Capidan, juristul Mircea Djuvara, pictorul Camil Ressu ș.a.